

Voor de poort van Kamp Zeist

door Hilbrand Rozema – Nederlands Dagblad, 12 juli 2008.

Verwaait hun protest in de wind buiten Kamp Zeist, of wordt het gehoord? De christenen die elke maand een wake houden buiten de poort van de Utrechtse vreemdelingengevangenis, geloven het laatste. „De gevangenen weten dat wij hier staan." Elke zondag neemt elke gevangene één bloem mee uit de kerkdienst, naar de cel. Dertig kerken in de buurt sturen een bloemengroet. Nu kritiek aanzwelt op het vreemdelingenbeleid, scheppen christenen nieuwe moed.

Zondagmiddag stonden ze er weer. Het stemgeluid klinkt wat dunnetjes door de meegebrachte megafoon. En Detentiecentrum Zeist ligt nogal afgelegen. Maar er worden 45 koppen geteld, onder wie Naraa (46) en dochter Deegii (18) uit Mongolië die generaal pardon kregen („waar we enorm blij en dankbaar voor zijn") maar zij zijn Zeist niet vergeten. Ze zaten hier zelf gevangen, van 2 januari tot 14 juni 2006. „Verschrikkelijk," zegt het meisje. „Je kunt niks, niet naar school, niet aan je toekomst werken. Dit is onmenselijk, het zou niet moeten bestaan." Nu zit Deegii in havo 4. Volgend jaar hoopt ze examen te doen. Ze komt met haar moeder uit Spijkenisse voor de wake in Zeist.

Er is picknick na afloop, met hulp van de SP, die een klein antiek caravannetje opstelde naast een grasveld. Er zijn ook anarchisten. Onder hen iemand die tien dagen eerder over de hekken klom om gevangenen in het centrale gebouw te bereiken. Volgens hem zitten er nog kinderen vast. Justitie ontkent, „maar gevangenen hielden borden omhoog met There are children here." Een kerklid gaat in discussie: heeft hij de kinderen dan soms zelf gezien? Nee, dat dus niet. Staatssecretaris Albayrak (Justitie) wil zo veel mogelijk 'voorkomen' dat kinderen ook in een cel terechtkomen. Maar officieel verboden is het intussen nog niet. Op 15 januari 2006 al tekenden toenmalig scriba Bas Plaisier van de Protestantse Kerk in Nederland en kardinaal Simonis als eersten een petitie van de Raad van Kerken, tegen het opsluiten van kinderen in vreemdelingengevangenissen.

Er is vastberadenheid bij dit plukje vreedzame protestanten-in-letterlijke-zin: 'protesterenden'. Hun protest blijft beperkt tot deze stug volgehouden wake. „Anderen hebben andere methoden", zegt Els Brouwer-Elfferich, doelend op de Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht die recent het nieuws haalde met klauterpartijen. De groep verspreidde een krant in Zeist, De Handdruk. „Omdat veel mensen in deze regio nog denken dat hier alleen bolletjesslikkers zitten", zegt een anarchist.

Volhouden werkt ook naar buiten toe, gelooft Els Brouwer. „Als ik op de markt in Zeist armen vol bloemen ophaal, vraagt altijd wel iemand wat ik daar nu mee doe. De verkoopster zegt dan: 'Da's voor die arme mensen, die gevangenzitten in Kamp Zeist!'"

Wanbeleid in de vreemdelingendetentie

Linksom of rechtsom, wanbeleid in de vreemdelingendetentie moet aan de kaak gesteld. En christenen, die hebben daar een rol in, gelooft ze. Het wantrouwen zit bij haar diep. „De overheid kan ons wel verzekeren dat de toestand verbeterd is, maar tegelijk mogen we dat niet zelf zien. Waarom is dat? Heeft men dan iets te verbergen?"

Is dit protest een druppel op een gloeiende plaat, of een druppel die gestaag de hardste steen uitholt? Een steen in een doodstille vijver – of een spiegel voor de kerken? Beide, zegt Brouwer. „Voor ons begon het na de Schipholbrand in 2005. Overlevenden werden overgeplaatst naar hier. De strengheid verschilt per plaats; de interpretatie van de regels ook.

Het personeel is niet zelden weinig geschoold en gespannen." De deelnemers bidden dan ook voor het personeel (de overheid besteedt een deel van de bewaking uit aan commerciële beveiligers, vooral Group 4 Securicor). „Zij zijn ook gevangenen van dit systeem en moeten hun werk doen. De liturgie van de wake wordt soms in het wachthokje op het prikbord geprikt." Een deelnemer vult aan: „Er is een soort vertrouwen, nu men begrijpt wat wij doen. Aan het begin kregen we een gesprek met de directie en een rondleiding. Dat verliep in een prettige sfeer." Vrijwilligers die gevangenen willen bezoeken, worden uiteraard gescreend.

Via de megafoon klinken enkele praktijkverhalen, "uit zeer betrouwbare bron", over de onzichtbare mensen die daar ergens achter de hekken in een cel zitten en één uur per week bezoek mogen ontvangen. „Een vrouw deed aangifte van een paspoortvermissing, omdat dat document voorwaarde is voor terugkeer. Zij werd opgepakt 'omdat ze geen paspoort had' en zit nu sinds kort hier vast. Een vrouw die mogelijk slachtoffer is van mensenhandel, zo beschadigd dat ze psychotisch en suïcidaal is, zit sinds donderdag hier in de cel, omdat de IND niet op tijd besliste. Procedurefout."

De wakes en de bloemengroet gaan uit van een Raad van Kerken-werkgroep waarin zo'n beetje de hele kerkelijke kaart van protestants Utrecht meedoet, behalve reformatorischen. Deelnemers aan de wake hebben ook bloemen bij zich. Die worden na afloop in het prikkeldraad gestoken. „Tot voor kort konden we dicht bij de gevangenen zelf komen", vertelt Brouwer. „Zij zagen dan 's winters de fakkels en lampjes, bondsden op de ramen en riepen naar ons." Het is nu niet meer mogelijk zo dichtbij te komen. „Het zijn gedetineerden zonder strafblad, onderworpen aan een strikt regime, terwijl bijna niemand van hen crimineel is. De celdeur is dicht van 17.00 uur 's middags tot 08.00 uur 's morgens. Dat is voor ieder mens benauwend, maar veel vreemdelingen zijn getraumatiseerd. Zelfs mensen die ten slotte papieren kregen, gingen toch geestelijk kapot. Zo ken ik er een paar. Wij hebben als kerken in Zeist een bescheiden vorm van opvang gehad. Daarin vingen we een getraumatiseerd gezin op uit Srebrenica. Zelfs met alsnog gekregen vergunning gaat het niet altijd goed. Het minste wat je als burger kunt zeggen, is dat zij ten onrechte celstraf krijgen. En het minste kwaad is dat wij niks te weten komen over wat zich er afspeelt. Daarom zal ik nooit zeggen: 't gaat in Kamp Zeist prima. Want dat wéét je dus niet."

Verhalen uit de praktijk voor voorbede in de kerk

De bloemengroet begon met zeven gemeenten. Nu doen liefst dertig kerken mee uit de wijde regio. Leny van Oord-Wielaart is namens de Nederlands Gereformeerde Kerk in Zeist lid van de werkgroep. „We zochten een manier om de mensen die in het kamp kerkdiensten bezoeken te laten weten dat vanuit de kerken mensen aan ze denken. Deze bloemen, iedere zondag door iemand van de gemeente die aan de beurt is bij de poort afgeleverd, worden na de diensten uitgedeeld, meegenomen naar de cellen en daar gekoesterd." Eerst werden bossen bloemen gebracht, maar nu kan iedere bezoeker een bloem krijgen, zo'n 240 stuks. Daar blijft het niet bij. „Via een geestelijk verzorger krijgen we 'gebedsintenties', verhalen uit de praktijk, zodat in de kerken voorbede gedaan wordt. Het verhaal komt in het kerkblad. Dit blijkt in onze gemeente een uitstekende manier om betrokken te zijn." Alleen een kleine groep vrijwilligers mag bij de diensten zijn. „Het regime is streng, er mag weinig informatie naar buiten komen. Een juist beeld is moeilijk te krijgen. Mensen hebben sowieso vaak een verkeerd beeld omdat er weinig interesse is, men de schaarse berichten slecht leest, of niet ziet wat er op tv komt. De mensen zijn vreemdelingsmoe."

De Raad van Kerken Zeist heeft een Steuncomité voor Asielzoekers en Vluchtelingen in Zeist (Saviz), om 'geklinkerden' te helpen (vreemdelingen die op straat gezet worden na verloop

van tijd, zonder rechten en financiële middelen). Vrijwilliger Eric Ferguson schetst een beeld van draaideurillegalen, mensen die tussen wal en schip terechtkomen en meer dan eenmaal gevangenzitten. „Het komt voor dat mensen drie keer worden opgepakt en hier in Zeist komen, waar ze dan drie keer een halfjaar zitten. Als ze, terug in de maatschappij, in een winkel zijn en iemand loopt door het poortje en dat poortje gaat piepen, kan het gebeuren dat omstanders worden aangehouden en hun papieren moeten tonen. Als je die niet hebt, ga je wéér naar Zeist." Hij noemt het voorbeeld van een vrouw van wie de vader Ethiopisch is en de moeder Eritrees. Beide landen weigeren haar, want zij is kind van de vijand. Ferguson heeft meegemaakt dat een moeder met kind van twee jaar midden in de winter 'geklinkerd' werd.

Dat raakt aan belangrijke kritiek op dit beleid: dat het cosmetisch is, nep - een utopie van veiligheid en orde, die verhuult dat twee derde vervolgens weer als illegaal opgaat in de maatschappij, zonder rechten. „Om te zwijgen van het feit dat illegalen geen afleiding hebben en daardoor strenger gestraft worden dan Nederlanders met een strafblad."

Half Hutu, half Tutsi, dus niet welkom

Twee voorbeelden van 'voorbede gevraagd', zoals kerken die de bloemen sturen, meekrijgen. In juni werd gebeden voor Nathali (30), 'ergens uit het voormalige Oostblok', die in 1999 inging op een aanbod als kinderoppas in west-Europa te gaan werken. In plaats daarvan werd ze tot prostitutie gedwongen. Het geld moest ze afstaan, plus 5000 gulden extra betaling voor een vals paspoort, zodat ze bij een politie-inval als legaal te boek zou staan. Na drie maanden bevrijdde de politie haar. Ze werkte graag mee met de politie. Na haar bevrijding blijkt dat haar moeder in haar geboorteland bedreigd is, om schulden te betalen die Nathalie zou hebben. Uit angst om alsnog slachtoffer te worden, vraagt ze of de verblijfsvergunning permanent kan worden. Pas in 2005 wordt haar duidelijk dat ze niet in Nederland mag blijven.

Deze maand vraagt geestelijk verzorger ds. Harma Zuidersma aandacht voor iemand uit Rwanda. Olivia (1985) werd geboren uit een Hutu-vader en een Tutsi-moeder. Ze is negen als mannen met kapmessen hun huis binnendringen. Zij en haar zusje zien hoe hun vader wordt vermoord, hun moeder verkracht en haar ledematen worden afgehakt. Olivia leeft verder in een weeshuis, doordrongen van het feit dat er geen plaats onder de zon schijnt te zijn voor een vrouw die half Hutu, half Tutsi is. Als ze 21 is, vlucht ze via Kenia naar Nederland. Op 26 mei dit jaar wordt ze gearresteerd, vijf maanden zwanger. Ze wacht nu in Zeist op haar uitzetting nadat de IND Olivia liet weten niet te geloven dat haar vader Hutu was.

http://www.nd.nl/document.aspx?document=nd_print&id=117560>